

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisperusteet Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella

Sisällys

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisperusteet Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella	1
Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisperusteet	3
1 Työntekijän päätösvalta ja kielteisen päätöksen tekemisen päätösoikeus	3
2 Asunnottomat ja asiakkuuden määräytyminen hyvinvointialueen sisällä	4
3 Jälkihuollon taloudellinen tuki	4
4 Velkajärjestelyasiakas toimeentulotuen hakijana	4
5 Perusosan alentaminen	4
6 Lasten tapaamisesta aiheutuneet kulut ja elatusapu	5
7 Vuokravakuus, varastomaksut ja muuttokulut	5
8 Vuokravelka	7
8.1 Sosiaalihuollon lausunnot kohtuuvuokran ylittyessä	7
9 Kodin hankinnat, kalusteet ja alkuavustus	8
9.1 Kalusteet ja muu irtaimisto	8
9.2 Kodinkoneet	8
9.3 Alkuavustus	9
10 Terveystuotokulut	10
10.1 Terveystuotokulut ammattilaisen lausunnon pyytäminen lisäselvityksenä	10
10.2 Lääkkeet	11
11 Matkakulut	11
11.1 Työllistymistä edistävä toiminta ja matkakorvaukset	12
12 Asiakasmaksut	13
13 Ateriapalvelu ja vaippojen ilmaisjakelu	13
14 Erityisruokavaliosta aiheutuvat kustannukset	14
15 Siivouspalvelu, avustavat palvelut ja erityispuhdistuspalvelu	15
16 Lasten tarvikkeet, harrastus- ja lomavirkistysmenot	15
17 Aikuisten harrastusmenot	16
18 Opiskeluihin liittyvät menot	17

18.1	Kurssimaksut, kielen opiskelu ja käännöskulut	18
19	Romanihame	19
20	Edunvalvontapalkkio	19
21	Vankeusajan toimeentulotuki	20
22	Ulkomailta hankittava henkilötodistus	20
22.1	Kansalaisuushakemukset, oleskeluluvat ja muut asiakirjat	20
23	Pakolaisen toimeentulotuki	21
23.1	Pakolaisen alkuavustus	21
23.2	Talvivaatteet	21
23.3	Matkakustannukset	22
23.4	Pakolaisten paluumuuttoavustus	22
24	Hautaus	23
24.1	Hautaukseen liittyvät kulut ja käytännön järjestelyt	24
24.2	Varattoman vainajan perunkirjoitus	24
24.3	Vainaja ilman omaisia	25

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisperusteet

Tässä liitteessä määritellään täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen sekä lastensuojelun jälkihuollon taloudellisen tuen myöntämisen kriteerejä normitettujen summien osalta. Ohje on tehty täydentämään täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisen ohjetta. Lastensuojelulain mukaisen jälkihuollon taloudellisen tuen sekä itsenäistymisvarojen normit määritellään erikseen.

1 Työntekijän päätösvalta ja kielteisen päätöksen tekemisen päätösvoima

Osassa Länsi-Uudenmaan hyvinvointialuetta on täydentävän toimeentulotuen päätösvaltaa delegoitu etuuskäsittelijöille tai toimistosuhteille. Etuuskäsittely tekee päätöksiä itsenäisesti sen mukaan mitä tässä ohjeessa linjataan. Sosiaalialan ammattilaiset vastaavat asiakkaiden sosiaalihuollon kokonaisuudesta, ja linjaavat esimerkiksi asiakassuunnitelmassa tarvittaessa täydentävän toimeentulotuen myöntämisestä. Etuuskäsittely käyttää yksilökohtaista harkintaa erityisesti pitkäaikaisten toimeentulotukiasiakkaiden kohdalla.

Etuuskäsittelijä voi tehdä kielteisen päätöksen asiasta, johon hänellä olisi oikeus myöntää toimeentulotukea. Jos hakijan perustelut eivät ole tiedossa:

- etuuskäsittelijä pyytää lisätietoja asiakkaalle soittamalla ja
- konsultoi tarvittaessa sosiaalialan ammattilaista.

Mikäli etuuskäsittelijän päätösvoimat eivät riitä haetun asian myöntämiseen, hän ei myöskään voi tehdä kielteistä päätöstä. Tällöin etuuskäsittelijä voi valmistella kielteisen täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen päätöksen sosiaalialan ammattilaisen päätettäväksi hänen ohjeidensa mukaisesti.

Eri ammattiryhmien päätösvalta ja siihen liittyvistä kuntakohtaisista eroista määrätään delegointisäännössä.

2 Asunnottomat ja asiakkuuden määräytyminen hyvinvointialueen sisällä

Asunnottomien henkilöiden asiakkuuden määräytymisestä ja yhteisistä linjauksista Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen sisällä sovitaan vuoden 2025 aikana.

3 Jälkihuollon taloudellinen tuki

Lastensuojelulain mukaiseen jälkihuollon taloudelliseen tukeen sisältyy menoja, joita voidaan normittaa ja ohjeistaa. Jälkihuollon taloudellisen tuen myöntämisestä on erillinen ohje. Jälkihuollon taloudellista tukea arvioidaan yksilöllisesti jälkihuollon asiakassuunnitelman laatimisen yhteydessä.

4 Velkajärjestelyasiakas toimeentulotuen hakijana

Kela voi myöntää velkajärjestelyssä olevalle toimeentulotukea poikkeustilanteessa (kts. Kelan ohje). Asiakas ohjataan hakemaan ensin perustoimeentulotukea. Velkajärjestelyn lyhennykset eivät ole perustoimeentulotuessa huomioitavia menoja.

Jos asiakas hakee täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea, hänen kanssaan katsotaan taloudellinen tilanne tiliotteiden, haettujen menojen ja maksuohjelman laskelman perusteella. Jos asiakkaan menot ovat kasvaneet siitä, kun maksuohjelma on vahvistettu käräjäoikeudessa, ja tulot eivät riitä enää kaikkiin ohjelmassa määriteltyihin menoihin, on perusteltua myöntää ehkäisevää toimeentulotukea esim. terveydenhuollon menoihin tai yksittäiseen asiakkaalle välttämättömään menoon.

5 Perusosan alentaminen

Kela on ainoa päätösvaltainen viranomainen käsittelemään perusosan alennuksia. Ennen perusosan alentamista tulee Kelan ohjata asiakas tarvittaessa hyvinvointialueen sosiaalityöhön palvelutarpeen arviointia varten. Kelan tulee tiedottaa tästä asiakkaalle etukäteen. Sosiaalityöntekijä/-ohjaaja arvioi asiakkaan tilanteen palvelutarpeen arvioinnissa. Siinä sovitaan toiminnasta asiakkaan itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi. Asiakas toimittaa palvelutarpeen arvion tai asiakassuunnitelman Kelaan, joka voi ottaa sen huomioon

päätöksenteossaan. Hyvinvointialueen viranomainen ei voi määrätä Kelan päätöksenteosta.

6 Lasten tapaamisesta aiheutuneet kulut ja elatusapu

Lapsen tapaamisesta aiheutuvat menot sisältyvät perustoimeentulotukeen siltä osin, kun ne perustuvat lastenvalvojan vahvistamaan sopimukseen tai tuomioistuimen päätökseen (Laki toimeentulotuesta 7b §). Jos tapaamissopimusta ei ole tehty, ohjataan asiakasta tekemään se. Kela ei korvaa sopimuksen ylittäviä kuluja. Kela ei myöskään korvaa tapaamiskuluja ulkomaille, mutta niihin ei myöskään myönnetä täydentävää toimeentulotukea.

Jos tapaamisista ei ole vahvistettua sopimusta tai oikeuden päätöstä, voi olla perusteltua myöntää tapaamiskuluihin täydentävää toimeentulotukea siksi aikaa, kunnes tapaamissopimus on tehty tai asia on vireillä. Tällöin voi myöntää tukea tapaamisesta aiheutuneisiin matkakuluihin ja lapsen ruokamenoihin. Matkakulut huomioidaan edullisimman matkustustavan mukaisesti sekä lapsen ruokamenoiksi perusosan määrästä 49 % / tapaamispäivä).

Hakijaa tulee ohjata tekemään tapaamissopimus lastenvalvojalla tai vähintään pyytämään lähivanhemmalta selvitystä lapsen tapaamisista Kelalle toimitettavaksi.

Lapsesta maksettava elatusapu ei ole perustoimeentulotuessa huomioitava meno. Jos asiakas hakee elatusapuun toimeentulotukea, tulee hänet ohjata ensisijaisesti hakemaan elatusmaksuun muutosta ja elatusmaksun saaja hakee elatustukea. Kohtuulliselle järjestelyajalle voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea, jos elatusvelvollinen on oikeutettu perustoimeentulotukeen.

7 Vuokravakuus, varastomaksut ja muuttokulut

Kela myöntää perustoimeentulotuen ja kohdentaa kustannukset siihen kuntaan, jossa perhe tai henkilö asuu tuen myöntämisen aikana. Kela vastaa muuttokustannuksista ja vuokravakuuksista.

Vuokravakuus myönnetään pääsääntöisesti Kelasta. Kela arvioi asiakkaan vuokravakuuden tarpeen oman ohjeistuksensa mukaisesti (kts. Kelan ohjeistus). Jos asiakkaalla on toimeentulotuessa ylijäämäinen laskelma, tarkistaa Kelan virkailija, täytyvätkö vuokravakuuden myöntämisen kriteerit ja arvioi, pystyykö asiakas omista tuloistaan ja

varoistaan maksamaan vuokravakuuden. Kela saattaa edellyttää säästämistä, jos asiakasta ei välittömästi uhkaa asunnottomuus ja asiakas saisi vakuuden säästettyä kohtuullisessa ajassa. Jos vuokravakuuden kriteerit täyttyvät ja asiakas ei voi asumistaan ilman vuokravakuutta turvata, voi Kela harkita vuokravakuuden myöntämistä tuloylijäämästä huolimatta. Jos hyvinvointialueen sosiaalialan ammattilaisella on tiedossa sosiaalisia perusteita, joiden vuoksi hänen näkemyksensä mukaan vuokravakuus tulisi myöntää, voi hän kirjoittaa asiasta lausunnon perusteluineen Kelaan (esim. olosuhteet nuoren aikuisen kotona).

Mikäli asiakas hakee vuokravakuutta täydentävänä tai ehkäisevänä toimeentulotukena, varmistetaan ensin, onko hän hakenut sitä Kelasta. Jos Kela ei myönnä vuokravakuutta, tulee selvittää asiakkaan mahdollisuus järjestää vuokravakuus itse esim. lainalla, jos luottotiedot ovat kunnossa tai mikäli kuukausittainen ylijäämä on suuri, säästämällä. Jos asiakas ei pysty itse järjestämään vuokravakuutta, arvioidaan, onko riittäviä perusteluita myöntää vuokravakuus täydentävästä toimeentulotuesta. Vuokravakuutta ei myönnetä rahana.

Perusteita vuokravakuuden myöntämiseen voivat olla:

- avo- tai avioero
- terveydelliset syyt
- perhekoon muutos
- asunnottomuus tai asunnottomuuden uhka
- työpaikan tai opiskelupaikan saaminen toiselta paikkakunnalta
- asunnon vaihtaminen edullisempaan kohtuullisuusharkinnan vuoksi.

Vuokravakuutta ei myönnetä, kun kysymyksessä on

- mukavuussyyt (esim. sauna, piha, kaupunginosan vaihto)
- tilanne, jossa asiakas ehdottaa muuttoa normia kalliimpaan asuntoon
- muutto, joka johtuu muusta kuin työ- tai opiskelupaikan saamisesta

Vakuuksien realisoinnista vastaa se taho, joka sen on myöntänyt. Vuokranantaja lähettää laskun vakuuden myöntäneelle taholle, jossa vakuusvaatimuksen oikeellisuus tutkitaan. Vuokranantajien kysymyksiin vastataan vakuuden myöntäneessä toimipaikassa. Vuokranantajaa ohjataan lukemaan vuokravakuuden realisointiin liittyvät ohjeet maksusitoumuksesta tai sen liitteistä.

Varastomaksut sisältyvät Kelan myöntämiin etuuksiin. Kela voi myöntää varastomaksua kolmen kuukauden ajan. Muuttokulut kuuluvat perustoimeentulotukeen ja niihin kantaa ottaa Kela. Vain niissä poikkeustilanteissa, joissa Kela on hylännyt asiakkaan muuttokuluhakemuksen ja hyvinvointialueen sosiaalialan ammattilainen pitää niiden myöntämistä asiakkaan erityistilanne huomioiden perusteltuna, voidaan muuttokulut myöntää täydentävänä toimeentulotukena. Asiakas neuvottelee muuttokuluista sen hyvinvointialueen kanssa, josta muuttaa pois.

8 Vuokravelka

Vuokravelkoihin myönnetään toimeentulotukea vain erityisin perustein. Mikäli asiakkaalla on vuokravelkaa, tulee tarkistaa oikeus takautuvaan toimeentulotukeen Kelasta. Vuokravelkatilanteeseen tulee aina liittyä työskentelyä asiakkaan kanssa.

Ennen toimeentulotuen myöntämistä vuokravelkaan tulee aina varmistaa, että toimeentulotuki turvaa asumisen jatkumisen. On myös aina arvioitava asiakkaan kokonaistilanne, nykyisen asumismuodon sopivuus ja erityisen tuen tarve taloudellisten asioiden hoitoon. Asunnottomuuden uhka on aina peruste asiakkaan kanssa tehtävälle suunnitelmalliselle sosiaalityölle. Asiakkaan kanssa tehdään suunnitelma, jossa sovitaan jatkotoimenpiteistä ja jonka tavoitteena on ehkäistä jatkorästien syntyminen. Lisäksi tulee selvittää, millaisin toimenpitein asiakas voisi välttää asunnottomuuden ja miten sosiaalitoimi voi häntä tässä tukea. Keinoina voidaan käyttää asiakkaan vastuuttamista oman maksusuunnitelman laatimisessa, taloudellista ohjausta ja neuvontaa.

8.1 Sosiaalihuollon lausunnot kohtuuvuokran ylittyessä

Kohtuuvuokran ylittävään osaan ei tulisi myöntää täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea. Asiakkaan tulee ensisijaisesti itse vaikuttaa vuokran huomioimiseen perustoimeentulotuessa toimittamalla tarvittavat selvitykset Kelaan. Tarvittaessa sosiaalialan ammattilainen tukee asiakasta erityisten perusteiden esittämisessä tai laatii Kelalle lausunnon vuokran hyväksymiseksi. Mikäli kohtuuvuokran ylittävään osuuteen päädytään myöntämään toimeentulotukea erityisin perustein, tuen tulee olla tilapäistä ja perustua asiakassuunnitelmaan. Päätöstä tehdessä tulee ottaa erityisesti huomioon lasten asema, mikäli kyseessä on lapsiperhe. Sosiaalialan ammattilainen tekee päätöksen.

9 Kodin hankinnat, kalusteet ja alkuavustus

Kodin hankintoihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea henkilöille, joilla on perustoimeentulotuen asiakkuus ja joilla ei ole irtaimistoa ja tarvikkeita tai henkilöille, joiden ei ole mahdollista hankkia irtaimistoa tai ko. tarvikkeita lähiaikoina. Kalusteiden ja muun irtaimiston tarve arvioidaan tilannekohtaisesti.

Muuttotilanteissa uuden asunnon välttämättömistä hankinnoista vastaa se hyvinvointialue, jonka alueelle muutetaan, mutta mikäli hankinta on tehtävä ennen muuttoa, hankinnasta vastaa se hyvinvointialue, josta muutetaan.

9.1 Kalusteet ja muu irtaimisto

Asiakkaita ohjataan tekemään hankinnat kierrätettynä kestävästi kehityksen periaatteiden mukaisesti. Ensisijaisesti suositetaan maksusitoumuksen antamista. Toimintaohjeissa mainitut hinnat ovat enimmäismääriä, maksusitoumus myönnetään edullisimman mukaan.

9.2 Kodinkoneet

Asiakkaan tulee aina selvittää kodinkoneen korjausmahdollisuudet ja -kustannukset sekä myyjän takuehtojen ja kotivakuutuksen korvaavuustilanteessa. Avustus kodinkoneeseen myönnetään kertaluonteisesti. Mikäli tarve toistuu, avustusta myönnetään pääsääntöisesti enintään 5 vuoden välein. Tukea myönnetään toimeentulotuen pitkäaikais- ja toistuvaisasiakkaille.

Hankintojen kuljetuksissa noudatetaan ensisijaisesti omatoimisuusperiaatetta. Huonekalujen kuljetukseen voidaan myöntää enintään 50 €.

Kodinkoneiden hankinnassa käytetään ensisijaisesti kilpailutettua sopimustoimittajaa. Siirtymäajalla sopimukset ovat kuntakohtaisia.

Sopimustoimittajaa koskeviin maksusitoumuksiin tulee kirjata summan perään ja alv. Esim. *pesukone 275 € ja alv. (muissa tilanteissa alv sisältyy kokonaishintaan).*

Tuen tarve Hyvinvointialueen linjaus 1.1.2023 alkaen	
Kalusteet	Pöytä 60 € Tuolit 30 € / kpl Sänky ja patja tai runkopatja (sis. jalat ja petari) 200 € (kahden hengen 300 €) Lapsen pidennettävä sänky ja patja 200 € Kerrossänky + patjat 300 € Patja 75 € Pinnasänky ja patja 100 € Koulupöytä 50 € (arvioidaan tarve tilannekohtaisesti) Vuodevaatteet ja pyyhkeet 75 € Matot 50 € Valaisimet 50 € Verhot 40 € Astiat yhdelle 60 €, astiat kahdelle 80 € Kalusteiden kuljetus 50 €
Kodinkoneet	Pesukone 275 € (sopimustoimittajan hinta) jos taloyhtiössä ei pesutupaa tai on muita erityisiä perusteita pesukoneen myöntämiselle // Muu toimittaja 350 € (sisältää edullisimman kuljetuksen ja asennuksen) Jääkaappi (vain omistusasunnossa asuville) 135 € (sopimustoimittajan hinta) // Muu toimittaja 200 €. Pölynimuri 80 €.

9.3 Alkuavustus

Alkuavustus myönnetään huoneiston kalustamiseen ja kodin välttämättömiin tarvikkeisiin pitkään asunnottomana olleille ja/tai pitkäaikaisesti perustoimeentulotukea saaneille henkilöille, joilla ei ole irtaimistoa ja tarvikkeita ja joilla ei ole mahdollisuutta hankkia irtaimistoa lähiaikoina. Alkuavustuksella on tarkoitus kattaa kaikki huoneiston hankinnat, kodin välttämättömät tarvikkeet (lukuun ottamatta pesukonetta ja imuria) sekä kalusteiden kuljetuksen. Jälkihuollon piirissä olevien asiakkaiden alkuavustuksesta eli harkinnanvaraisista itsenäistymisvaroista linjataan lastensuojelulaissa (77 § 2 mom).

Tuen tarve Hyvinvointialueen linjaus 1.1.2023 alkaen	
Alkuavustus	Yksin asuvan alkuavustus 500 € Pariskunnan alkuavustus 750 € Yksinhuoltajan alkuavustus 650 € Lapset 250 €/lapsi

10 Terveydenhuoltokulut

Asiakkaan hoidon tarve arvioidaan julkisessa terveydenhoidossa ja Kela myöntää julkisen terveydenhuollon menoihin perustoimeentulotukea. Julkisen terveydenhuollon, hammashoidon sekä silmälasien hankinnan kustannukset kuuluvat perustoimeentulotuella katettaviin menoihin (myös yksityinen silmälääkäri, jos optikko ei pysty määräämään silmälasia). Tämän lisäksi Kela hyväksyy ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) asiakasmaksut, ylioppilaskuntien pakollisten jäsenmaksujen terveydenhoitomaksuosuudet sekä Kelan kuntoutuksena korvaamien psykoterapioiden omavastuuosuudet. Kela arvioi kohtuulliset terveydenhuollon menot.

Jos asiakas on saanut kielteisen perustoimeentulotukipäätöksen tuloylijäämän vuoksi ja hänelle tulee suuret terveydenhuollon menot, ohjataan asiakasta hakemaan menoihin perustoimeentulotukea Kelasta. Hänen tulee täyttää tällöin Kelan tarkistushakemus, TO1, jossa ilmoittaa muuttuneet tiedot. Asiakkaan tulee toimittaa Kelaan lääkärin tekemä potilasohje, jossa lukee lääkkeen nimi ja annosteluohje. Pääsääntöisesti terveydenhuollon menoihin ei myönnetä täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea.

Kela myöntää toimeentulotukea terveydenhuollon käynteihin liittyviin Kelan korvaamien taksimatkojen omavastuuosuuksiin ja ambulanssimatkojen omavastuuosuuksiin. Kela saattaa myöntää myös toimeentulotukea julkisen liikenteen käytöstä aiheutuviin menoihin, jos asiakkaalla on paljon terveydenhuollon käyntejä, esim. korvaushoito. Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää matkakuluihin päihdekuntoutusta varten sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan asiakassuunnitelmaan perustuen, ellei Kela korvaa kyseisiä matkakuluja.

Kela ei huomioi työterveyshuollon lääkärin määräämiä lääkkeitä.

10.1 Terveydenhuollon ammattilaisen lausunnon pyytäminen lisäselvityksenä

Täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen hakemuksen ratkaisua varten ei yleensä ole perusteltua pyytää terveydenhuollon ammattilaisten lausuntoja lisäselvityksenä, sillä harkinnanvaraisen toimeentulotukihakemuksen ratkaisu perustuu pääsääntöisesti sosiaaliin, ei terveydellisiin perusteisiin.

Terveydenhuoltomenot kuuluvat harkinnanvaraisen toimeentulotuen sijaan perustoimeentulotukena katettaviin menoihin (Laki toimeentulotuesta 7b §) ja perustoimeentulotuen myöntämisestä vastaa Kela. Lisäksi terveydenhuoltolain (2010/1326) 29§ mukaan julkisen terveydenhuollon tulee järjestää toimintakyvyn parantamiseen ja ylläpitämiseen tähtäävät terapiat sekä muut tarvittavat kuntoutumista edistävät toimenpiteet sekä apuvälinepalvelut, ellei kuntoutuksen järjestäminen kuulu Kansaneläkelaitoksen vastuulle. Poikkeuksellisesti voi olla tarpeen saada terveydenhuollon ammattilaisen arvio harkinnanvaraisen toimeentulotukihakemuksen ratkaisun tueksi (esim. erityisruokavalio).

10.2 Lääkkeet

Lääkkeitä myönnetään vain kertaluontoisesti yllättävässä tilanteessa (esimerkiksi kun asiakas kotiutetaan sairaalasta ja Kela ei myönnä hänelle lääkkeitä eikä asiakkaalla itsellään ole varoja). Kelan tulee ratkaista perustoimeentulotuki myös kiireellisessä tilanteessa. Lääkkeitä myönnettäessä maksusitoumus rajataan ajallisesti, määrällisesti tai koskemaan vain välttämättömimpien lääkevalmisteita (esim. sydän-, astma- tai diabeteslääkkeet). Lääkkeet myönnetään vain ehkäisevänä toimeentulotukea.

Jos Kela ei hyväksy jotakin lääkevalmistetta, siihen ei myönnetä ehkäisevää toimeentulotukea. Kela arvioi lääkkeen tarpeellisuuden ja vastaa päätöksenteosta. Kela vastaa myös siitä, huomioiko se hakijan lääkekulut järjestelyajan, jonka aikana hakijalle järjestetään korvaava lääke tai hoito.

11 Matkakulut

Paikallisliikenteen käyttö kuuluu pääsääntöisesti perusosalla katettaviin menoihin (Laki toimeentulotuesta 7a §). Harkinnalla voidaan asuinpaikasta riippuen hyväksyä lyhytaikaisesti perusosan omavastuun ylittävät välttämättömän liikkumisen kustannukset. Työ- ja opiskelumatkoja voidaan harkinnalla hyväksyä ensimmäisen kuukauden ajan tai ensimmäisen palkan maksuun asti, mikäli Kela ei huomioi matkoja. Koulumatkoista on ensisijaisesti aina selvitettävä oikeus Kelan koulumatkatukeen. Matkakuluina huomioidaan ensisijaisesti paikallinen linja-automatkojen kortti tai muilla julkisilla kulkuneuvoilla tehtävät matkat. Omalla autolla kuljettavat matkakustannukset voidaan huomioida, jos julkista liikennettä ei ole tai oman auton käyttöön on muu

erityisen painava syy. Oman auton käytöstä huomioidaan matkakustannuksia 0,20 €/km.

11.1 Työllistymistä edistävä toiminta ja matkakorvaukset

Jos asiakkaalla on oikeus kulukorvaukseen, hänen tulee kustantaa matkakulut itse. Kulukorvauksen voi saada, jos osallistuu työkokeiluun, koulutuskokeiluun, ura- ja työnhakuvalmennukseen tai TE-toimiston hyväksymään maahanmuuttajan omaehtoiseen opiskeluun. Koska kulukorvaus maksetaan kuun lopussa, voidaan ensimmäiselle kuukaudelle myöntää täydentävää toimeentulotukea matkalippuun. Mikäli henkilön aktiivitoimet järjestetään oman asuinalueen ulkopuolella, arvioidaan kulukorvauksen riittävyys matkakustannuksiin tapauskohtaisesti. Mikäli henkilö osallistuu työllisyyttä edistävään aktivointitoimintaan, mutta hän ei ole oikeutettu kulukorvaukseen, myönnetään täydentävää toimeentulotukea matkalippuun koko toimintaan osallistumisen ajaksi.

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuville maksetaan kulukorvausta tai toimintarahaa. Lisäksi maksetaan osallistumisesta aiheutuvista matkakuluista matkakorvausta halvimman matkustustavan mukaisesti. Toimeentulotukea ei ole perusteltua myöntää kuntouttavassa työtoiminnassa olevan henkilön matkakuluihin.

Maahanmuuttajan kotoutumista voidaan tukea myöntämällä toimeentulotukea matkakuluihin, kun asiakas osallistuu kurssille ja/tai muuhun kotoutumisen kannalta mielekkääseen säännölliseen aktiviteettiin, eikä hän saa Kelan työmarkkinatuen kulukorvausta. Kurssin tulee sopia TE-toimiston kanssa tehtyyn suunnitelmaan. Myös asiakkaalle, joka ei ole TE-toimiston asiakas (esim. kotiäidit), on perusteltua myöntää tukea matkakuluihin, jos hän osallistuu monta kertaa viikossa tapahtuvaan toimintaan, joka edistää hänen kotoutumistaan.

Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää mm. tulityö-, työturvallisuus- ja hygieniakorttien sekä anniskelupassien suoritusmaksuihin. Kortin tai passin tulee olla hakijalle välttämätön ja edistää asiakkaan työllistymismahdollisuuksia huomattavasti, ts. työpaikan tulee olla tiedossa ja kortin tai passin on oltava edellytys työn saamiselle. Lisäksi on selvítettävä, että työpaikka, TE-toimisto tai joku muu toimija ei kustanna korttia tai passia.

Edellä mainittujen kustannusten huomioiminen perustuu kannustamiseen ja työllistymisedellytysten parantamiseen.

12 Asiakasmaksut

Asiakasmaksulain 11 §:n mukaan sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Asiakasmaksun alentaminen tai perimättä jättäminen on ensisijaista toimeentulotukeen nähden.

Siihen saakka, kunnes asiakas saa päätöksen asiakasmaksun alentamisesta, ja asiakkaalla ei tosiasiallisesti ole rahaa lääkkeisiin, myönnetään terveydenhoitokuluihin ja tarvittaessa myös ruokaan ehkäisevää toimeentulotukea. Asiakasta ohjataan aina kuitenkin hakemaan ensin perustoimeentulotukipäätös Kelasta.

Kela voi ohjata asiakkaan sosiaalityöhön silloin kun asiakas hakee toimeentulotukea eikä pysty itse hakemaan esim. asiakasmaksun alentamista tai poistamista tai asiakas on pitkäaikaisesti laitoshoidossa yli 6 kk ajan ja Kela arvioi, ettei asiakas esimerkiksi ikänsä tai terveydentilansa vuoksi pysty huolehtimaan mahdollisesta muutosta tai muutoin asioidensa hoidosta eikä asiakkaalla ole taloudellisiin asioihin määrättyä edunvalvojaa, jonka puoleen kääntyä.

Kotipalvelun maksuihin ei pääsääntöisesti myönnetä täydentävää toimeentulotukea, vaan asiakasta neuvotaan hakemaan asiakasmaksun alennusta. Kotipalvelun maksuihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea, jos asiakkaalla on vain silloin tällöin toimeentulotuen tarve.

13 Ateriapalvelu ja vaippojen ilmaisjakelu

Kotihoito tekee päätöksen ateriapalvelusta (jatkossa keskitetysti Seniori-info siirtymäajan jälkeen). Kaikissa kunnissa ei tätä palvelua ole vielä saatavilla. Ateriapalvelu myönnetään, jos asiakas ei pysty itse valmistamaan, hankkimaan tai lämmittämään aterioita ja kotiin tuodun lämpimän aterian tarve on päivittäinen.

Ateriapalvelumaksuun ei pääsääntöisesti myönnetä täydentävää toimeentulotukea. Maksun alentaminen on ensisijaista toimeentulotuen myöntämiseen nähden. Jos alentaminen ei ole mahdollista asiakasmaksupäätöksen periaatteiden mukaisesti (tulot huomioidaan eri tavoin kuin toimeentulotuessa), voidaan maksuun myöntää täydentävää toimeentulotukea.

Ateriapalvelun voidaan ajatella kattavan noin kolmanneksen päivän ateriatarpeesta. Asiakkaan ruokamenot ovat siis ateriapalvelun maksu sekä noin 2/3 perusosan ruokamenoihin tarkoitettusta osasta (ruokamenot 49 % perusosasta). Asiakkaalle voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea ruokamenoihin, joita perusosa ei kata, jos hän ei ole saanut vapautusta ateriapalvelun maksuista.

Päätökset vaippojen saamisesta tehdään hoitavan lääkärin lähetteen perusteella. Ilmaisia vaippoja myönnetään tiettyihin sairauksiin. Ilmaisjakelu kattaa 1-5 vaippaa / vrk. Vaippoihin ei myönnetä täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea, koska terveyspalveluissa arvioidaan henkilön oikeuden maksuttomiin vaippoihin. Asiakasta tulee ohjata olemaan yhteydessä terveysasemansa hoitotarvikejakeluun. Jos asiakas ei täytä ilmaisvaippojen myöntämisen kriteeriä, saattaa hän silti saada Kelasta eläkkeensaajan hoitotukea vaippakustannuksiin.

14 Erityisruokavaliosta aiheutuvat kustannukset

Ruokamenot kuuluvat perustoimeentulotukeen, mutta tavanomaista suuremmat ravintokulut eivät kuulu perustoimeentulotuen menoihin.

Asiakas voi hakea näitä menoja täydentävänä toimeentulotukea kunnasta. Täydentävän toimeentulotuen myöntäminen erityisravintokustannuksiin edellyttää terveydenhuollon ammattilaisen selvitystä siitä, että hakijan on noudatettava erityisruokavaliota useiden yhtäaikaisten sairauksien johdosta, ja että tästä erityisruokavalion noudattamisesta hänelle aiheutuu kuukausittain merkittävästi tavanomaista suurempia erityismenoja. Näin erityisesti, kun on kysymys pitkäaikaisesta toimeentulotuen asiakkaasta, joka pitkäaikaisten sairauksiensa johdosta joutuu noudattamaan erityisruokavaliota.

15 Siivouspalvelu, avustavat palvelut ja erityispuhdistuspalvelu

Henkilökohtaiseen apuun vammaispalvelulain nojalla voi olla oikeus, jos asiakkaalla on pitkäaikainen sairaus tai vamma. Jos asiakkaalla on henkilökohtainen avustaja, selvitetään, onko avustajan apu tarkoitettu myös siivouksessa avustamiseen. Jos ei, yhdessä asiakkaan kanssa konsultoidaan vammaispalveluja.

Asiakas on oikeutettu siivouspalveluseteleihin, jos hän on yli 65-vuotias ja hänellä on toiminnallisia rajoitteita sekä hän on vähävarainen. Palveluseteleitä siivoukseen haetaan jatkossa keskitetysti Seniori-infosta (siirtymävaiheen ajan koskee vain Espoota). Asiakkaan maksettavaksi jäävään omavastuusuuteen voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea.

Jos asiakkaalla on hänen elämäntilanteeseensa liittyvä väliaikainen siivousavun tai raivaussiivouksen tarve, voidaan siivoukseen myöntää perustellusta syystä täydentävää toimeentulotukea. Niissä kunnissa, joissa on kilpailutetut sopimukset, käytetään sopimustoimittajia.

16 Lasten tarvikkeet, harrastus- ja lomavirkistysmenot

Lasten tarvikkeet sisältyvät pääsääntöisesti lasten perusosiin. Toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkaana olevalle perheelle voidaan myöntää lastentarvikkeisiin tukea. Asiakasta ohjataan aina ensisijaisesti hankkimaan tarvikkeet kierrätettyinä.

Tuen tarve	Hyvinvointialueen linjaus 1.1.2023 alkaen
Lasten tarvikkeet	Yhdistelmävaunut 200 €, rattaat 120 €, tuplavaunut 300 €. Tuplavaunuihin voidaan myöntää tukea, jos perheessä on kaksi alle 3-vuotiasta lasta. Turvakaukalo, turvaistuin tai turvavyöistuin, max 100 €, ellei saa vuokrattuna esim. MLL tai lainattuna neuvolasta
Lasten harrastukset ja lomat	Pitkäaikaiselle Kelan perustoimeentulotukea saavalle asiakasperheelle voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea yhden harrastuksen kurssi- tai kausimaksuihin/lapsi/vuosi korkeintaan seuraavasti: <ul style="list-style-type: none"> • 0 - 5-vuotiaalle 200 €/vuosi • 6 - 17-vuotiaalle 500 €/vuosi

	<ul style="list-style-type: none"> • harrastustarvikkeet 120 € Lisäksi lasten retkiin ja leireihin (ei leirikoulut tai koulun retket) voidaan myöntää enintään 150 €/lapsi/vuosi.
Lasten harrastustarvikkeet	Lasten ja nuorten polkupyöriin ja kypärään voidaan myöntää korkeintaan seuraavasti (enintään kolmen vuoden välein): <ul style="list-style-type: none"> • 3-11-vuotiaille polkupyörä ja kypärä 150 € • 12-17-vuotiaille polkupyörä ja kypärä 200 € Lasten ja nuorten suksipakettiin ja luistimiin voidaan myöntää korkeintaan seuraavasti: <ul style="list-style-type: none"> • 3-11-vuotiaille suksipaketti 50 € • 12-17-vuotiaille suksipaketti 100 € • 3-11-vuotiaille luistimet 30 € • 12-17-vuotiaille luistimet 40 €

17 Aikuisten harrastusmenot

Aikuisille ei myönnetä täydentävää toimeentulotukea harrastusvälineisiin. Polkupyörään voidaan myöntää harkinnalla enintään 100 €, mikäli se on hakijalle välttämätön. Aikuisille toimeentulotuen pitkäaikais- tai toistuvaisasiakkaille voidaan harkinnalla myöntää maksusitoumus uimahalliin tai kaupungin kuntosalille esim. 3 kk tai 10 x korttiin.

Tuetun loman omavastuuosuuteen voidaan myöntää tukea sekä perheille että yksineläville, jos hakijalla on oikeus perustoimeentulotukeen. Tuetun loman matkakuluihin voidaan myöntää tukea harkinnalla edullisimman vaihtoehdon mukaisesti. Harkinnassa tulee ottaa huomioon, onko hakijalla tosiasiallisesti mahdollisuus osallistua tuettuun lomaan, jos tukea matkakuluihin ei myönnetä.

Ilman huoltajaa maahan tulleiden aikuistumisen tuen asiakkaana olevan nuoren harrastusta voidaan tukea, mikäli nuori on motivoitunut ja harrastus tukee nuoren toimintakykyä ja hyvinvointia. Harrastusmenot voivat olla korkeintaan 50 €/kk tai enintään 600 € kalenterivuodessa. Tukea voi myöntää useamman kuukauden kerrallaan. Ensisijaisesti nuorta ohjataan edullisimman ja sopivimman vaihtoehdon pariin (esim. kaupungin kuntosalit).

18 Opiskeluihin liittyvät menot

Oppivelvollisuusikä nousi 18 vuoteen elokuussa 2021, ja samalla toisen asteen opinnot muuttuivat maksuttomiksi. Uudistus koskee 1.1.2021 jälkeen peruskouluopintonsa päättäviä, eli pääasiassa vuonna 2005 ja sen jälkeen syntyneitä nuoria. Laajennettu oppivelvollisuus ja maksuton toinen aste otetaan käyttöön ikäluokka kerrallaan. Uutta lakia ei sovelleta nuoriin, joiden oppivelvollisuus on päättynyt ennen 1.1.2021. Ensimmäinen laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluva ikäluokka on vuonna 2021 peruskouluopintonsa päättävät opiskelijat. Ennen tätä peruskoulunsa päättäneet opiskelijat eivät kuulu laajennetun oppivelvollisuuden piiriin.

Maksuttomaan toisen asteen koulutukseen oikeutetuille opiskelijoille ei jatkossa makseta opintorahan oppimateriaalilisää, sillä he saavat oppimateriaalit maksutta. Maksuttomaan koulutukseen oikeutettu opiskelija voi saada opintotukea aikuislukio-opintoihin.

Lisätietoja maksuttomuudesta ja koulumatkatuesta esim.

<https://www.kela.fi/oppivelvollisuus-laajenee>. Oppimateriaalilisää voi saada tietyin ehdoin, mikäli ei ole oikeutettu maksuttomaan koulutukseen. Lisätietoja oppimateriaalilisan maksamisesta <https://www.kela.fi/opintotuki-opintoraha#oppimlisa>.

Jos opiskelija ei saa oppimateriaalilisää tai oppimateriaalilisa ei kata opiskelukirjoja ja -tarvikkeita ja opiskelija tai perhe saa perustoimeentulotukea, voi niihin myöntää täydentävää toimeentulotukea tai oppimateriaalilisää voi täydentää täydentävällä toimeentulotuella. Haettavasta tuesta vähennetään opiskelijalle myönnetty oppimateriaalilisan määrä (hakukuukauden oppimateriaalilisan määrä). Opiskeluun liittyviä menoja ovat mm. lukion oppikirjat/sähköiset lisenssit, opinnoissa tarvittava laskin (pitkän matematiikan/fysiikan opiskelijalla korkeintaan 150€), ylioppilaskirjoitusmaksut, ylioppilaskunnan jäsenmaksu sekä opiskelussa vaadittavat työvaatteet ja muut välttämättömät tarvikkeet oppilaitoksen lausunnon/luettelon tai opettajan selvityksen mukaisesti edullisimman vaihtoehdon mukaan. Hakijaa informoidaan siitä, että oppimateriaalilisa on tarkoitettu opiskelumateriaalien hankkimiseen.

Jos lukion kurssilla käytetään kirjoja, suositellaan ne ostamaan käytettyinä ja jakso kerrallaan, jotta mahdollinen oppimateriaalilisa riittäisi kattamaan paremmin kirjat. Jos lukion kirjoihin myönnetään toimeentulotukea maksusitoumuksella, luetellaan maksusitoumuksessa kirjat, joita sitoumus koskee.

Mikäli oppilaitos edellyttää oman tietokoneen hankintaa, siitä tulee toimittaa oppilaitoksen kirjallinen selvitys, sekä selvittää mahdollisuutta saada kone käytettynä. Tietokoneeseen voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea 300 €.

Opiskelijoiden matkakuluja ei huomioida menoiksi, sillä päätoimiset opiskelijat saavat esimerkiksi pääkaupunkiseudulla 45 prosentin alennuksen valitsemilleen vyöhykkeille. Pitempiin opiskelumatkoihin voi hakea matkatukea Kelasta.

Jos YKI-testi on tarpeen työn tai opiskelupaikan hakemisessa ja sillä osoitetaan kielitaito, on perusteltua myöntää tukea siihen. Jos asiakas ei tarvitse YKI-kurssia tai -testiä muuhun kuin kansalaisuushakemukseen tai hänellä ei ole realistista mahdollisuutta läpäistä testiä, niihin ei ole perusteltua myöntää tukea. Tukea myönnetään kertaluontoisesti.

Mikäli asiakkaalle on Kelan tekemässä laskelmassa huomioitu opintolainan osuus, jota todellisuudessa ei enää ole käytettävissä, kehoitetaan asiakasta tekemään selvitys tilanteesta Kelaan.

18.1 Kurssimaksut, kielen opiskelu ja käännöskulut

Suomen tai ruotsin kielen kurssimaksuihin voidaan myöntää enintään 100 €/kk, mutta maksullisista kursseista on hyvä keskustella asiakkaan kanssa, ettei asiakas esim. ilmoittaudu väärälle tasolle ja maksettu kurssi jää käymättä.

Suomen tai ruotsin kielen oppikirjoihin tai sanakirjaan voidaan myöntää tukea. Tuki maksetaan kuittia vastaan.

Käännöksiin voidaan myöntää toimeentulotukea, kun kyseessä on vihkitodistus tai syntymätodistus, mikäli maistraatti edellyttää ko. asiakirjoja henkilön rekisteröimiseksi. Lisäksi tukea voi myöntää opintotodistuksiin (työllistymisen edistäminen).

Pääsääntöisesti käännöskuluja ei korvata silloin, kun asiakas hakee niitä nimenmuutosta varten, eikä nimenmuutostilanteissa korvata myöskään maistraatin kuluja.

Mikäli asiakas hakee opetushallitukselta tutkinnon rinnastamista, voidaan tukea opintotodistusten käännöskuluissa sekä opetushallituksen hakemusmaksussa.

19 Romanihame

Romanihameeseen voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea, mikäli asiakas on perustoimeentulotuen pitkäaikais-/toistuvaisiasiakas ja käyttää jatkuvasti romanihametta (vain satunnaiseen, esimerkiksi juhlakäyttöön tulevia hameita kustannetaan harvemmin kuin kerran vuodessa). Mikäli asiakas on muuttanut toiselta paikkakunnalta, lähtökunnasta tarkistetaan tarvittaessa, milloin hameeseen on viimeksi myönnetty toimeentulotukea. Romanihameen korjaukseen voidaan myös harkinnan mukaan myöntää toimeentulotukea. Toimeentulotuki myönnetään ensisijaisesti maksusitoumuksena ompelimoon. Muut romanivaatteet sisältyvät perusosaan.

Tuen tarve	Hyvinvointialueen linjaus 1.1.2023 alkaen
Romaninaisen hame	420 € kerran vuodessa.

20 Edunvalvontapalkkio

Digi- ja väestötietovirasto perii edunvalvonnassa olevilta edunvalvontapalkkion ja tilintarkastusmaksun. Välttämättömät edunvalvontapalkkiot ja tilintarkastusmaksut huomioidaan edunvalvojan ilmoituksen tai laskun mukaisesti täydentävän toimeentulotuen laskelmassa sen kuukauden menona, jolloin ne eräänntyvät. Asiakkaan on toimitettava tiliotteet kahdelta kuukaudelta ja tileillä olevat varat huomioidaan laskelmassa ja päätöksessä. Mikäli asiakkaalla on varaa, vastuu laskun maksamisesta kuuluu asiakkaalle.

Jos asiakkaalla on säännölliset tulot, esimerkiksi eläke, ja asiakkaan perustoimeentulotukilaskelma on kuukausittain ylijäämäinen, on edunvalvojan tehtävä jättää asiakkaan edunvalvontatilille säästöön varoja edunvalvontapalkkiolaskua varten. Tällöin ei siihen myönnetä täydentävää toimeentulotukea. Edunvalvontapalkkion määrä on 280€/vuosi alle 14 000€:n vuosituloilla, ja 440€/vuosi yli 14 000€:n vuosituloilla.

Huomioitavaa on, että jos asiakas on asumispalveluissa, tulee edunvalvontapalkkio ottaa asiakkaan menona huomioon asiakasmaksupäätöstä tehtäessä. Näin tarvetta toimeentulotuen hakemiseen ei tulisi syntyä.

21 Vankeusajan toimeentulotuki

Vankilassa saatava ylläpito on vankeusrangaistustaan suorittavan ensisijainen toimeentulojärjestelmä. Toimeentulotukea voidaan myöntää vankeusrangaistustaan suorittavalle tai tämän perheenjäsenille tapaamiskuluihin vain vankilan järjestämään perhetapaamiseen. Perhetapaamisen matkakulut huomioidaan silloin, jos kyse on lapsen ja vankilassa olevan vanhemman tapaamisista. Aikuisten välisten tapaamisten matkakuluihin ei pääsääntöisesti myönnetä toimeentulotukea. Myös esimerkiksi lähiomaisen hautajaiset voivat olla perusteltu syy myöntää matkakuluihin täydentävää toimeentulotukea.

22 Ulkomailta hankittava henkilötodistus

Ulkomailta hankittavan henkilötodistuksen matkakuluja ei huomioida perustoimeentulotuen menona Kelassa 1.1.2022 alkaen, koska menon katsotaan syntyvän ulkomailla tai sinne matkustamisesta. Tällaisia kuluja ovat esimerkiksi ulkomaisen passin tai ulkomaisen henkilöllisyystodistuksen hankintaan liittyvät matkakulut, hakemuskulut, postikulut sekä käännettämiskulut. Näihin kuluihin liittyvät hakemukset käsitellään harkinnanvaraisen toimeentulotuen osalta tilannekohtaista harkintaa käyttäen, ja tarvittaessa päätös tehdään edullisimman vaihtoehdon mukaan (asiakkaan tulee selvittää, onko asiaa mahdollista hoitaa kyseisen maan suurlähetystössä esim. muissa Pohjoismaissa).

22.1 Kansalaisuushakemukset, oleskeluluvat ja muut asiakirjat

Täydentävänä toimeentulotukena ei makseta kansalaisuushakemuksen eikä oleskeluluvan hankkimiskuluja. Kansalaisuushakemuksen kustannukset kuuluvat aina asiakkaan itsensä kustannettaviksi.

Oleskelulupien kustannukset kuuluvat perustoimeentulotukeen, ja niistä vastaa Kela. Ensimmäiseen oleskelulupaan ei perustoimeentulotukea myönnetä, mutta seuraaviin sitä on mahdollista saada. Poikkeuksena on Suomessa vastasyntynyt lapsi, jonka oleskeluluvan hankintaan Kela voi myöntää perustoimeentulotukea, kun lapsen perhe täyttää vakinaisen

oleskelun kriteerit, ja tukea on haettu kolmen kuukauden kuluessa lapsen syntymästä.

23 Pakolaisen toimeentulotuki

Pakolaiselle myönnetään täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea samoin periaattein kuin muillekin toimeentulotuen hakijoille (ks. Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisen ohje LU 25.1.2023). Pakolaisen alkuvaiheen kotoutumiseen liittyy erityistarpeita, jotka tulee huomioida toimeentulotukea myönnettäessä.

23.1 Pakolaisen alkuavustus

Pakolaisen alkuavustuksella on tarkoitus kattaa kaikki huoneiston hankinnat ja kodin välttämättömät tarvikkeet lukuun ottamatta pesukonetta. Huoneiston kalustamiseen ja kodin välttämättömiin tarvikkeisiin voidaan myöntää kertaluonteisesti toimeentulotukea 2 x Kelan toimeentulotuen yksinasuvan perusosa/ päämies ja 250 € / perheenjäsen. Jos kyseessä on perheenyhdistäminen ja perheenkokoaja on jo saanut pakolaisen alkuavustuksen, jokaiselle perheenjäsenelle myönnetään 250 €.

Tuen tarve	Hyvinvointialueen linjaus 1.1.2023 alkaen
Pakolaisten alkuavustus	2x Kelan toimeentulotuen yksinasuvan perusosa ja 250€/perheenjäsen. Pesukoneeseen myönnetään erikseen tukea.

Kimppakämppään muutettaessa alkuavustus jaetaan tasan asuntoon muuttavien kesken. Esim. kahden hengen kimppakämppään muuttavien avustus: 2 x perusosa + 250 € jaettuna kahdella. Kolmen hengen kimppakämppään muuttavien alkuavustus: 2 x perusosa + 250 € + 250 € jaettuna kolmella.

Jos pakolaisella on jo kodin tarvikkeita tai huonekaluja, sovelletaan ohjeen kohtaa 9.2, jossa on määritelty summat kodin irtaimistolle.

23.2 Talvivaatteet

Talvivaatetukseen voi myöntää kerta-avustuksena 150 € / hlö, kun asiakas on saapunut maahan kiintiöpakolaisena tai pakolaisten perheenyhdistämisen kautta.

Vaatemenot sisältyvät toimeentulotuen perusosaan (Laki toimeentulotuesta 7a §), ja muihin vaatteisiin (myös muille toimeentulotuen asiakkaille) voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea sosiaalialan ammattilaisen harkinnalla ja erityisin perustein.

23.3 Matkakustannukset

Paikallisliikenteen maksut kuuluvat perusosaan, mutta matkakuluissa voidaan tukea, mikäli asiakas osallistuu kurssille ja/tai muuhun kotoutumisen kannalta mielekkääseen säännölliseen aktiviteettiin, eikä saa Kelan työmarkkinatuen kulukorvausta.

Kun asiakas saapuu kiintiöpakolaisena tai perheenyhdistämisen kautta Suomeen, voidaan ensimmäiselle kuukaudelle myöntää kahden vyöhykkeen lippu asioiden hoitamista varten.

23.4 Pakolaisten paluumuuttoavustus

Hyvinvointialue voi maksaa paluumuuttoavustusta pakolaiselle, joka palaa vapaaehtoisesti koti- tai lähtömaahansa muuten kuin tilapäisessä tarkoituksessa, kohtuulliset matka- ja muuttokustannukset. Avustusta ei kuitenkaan myönnetä henkilölle, joka on saanut Suomen kansalaisuuden. Lisäksi hyvinvointialue voi maksaa yhdelle henkilölle enintään kahden kuukauden ja perheelle enintään neljän kuukauden toimeentulotuen perusosan määrää vastaavan paluumuuttoavustuksen.

Edellytyksenä paluumuuton tukemiselle olisi, että henkilön olisi tarkoitus muuttaa maasta muuten kuin tilapäisessä tarkoituksessa. Osoituksena tästä voi olla esimerkiksi maistraatille tehty muuttoilmoitus, josta ulkomailla oleskelun vakinainen tarkoitus ilmenisi.

Korvauksen matka- ja muuttokustannuksista sekä paluumuuttoavustuksen myöntää hakemuksesta se hyvinvointialue, jossa mainittu henkilö asuu. Hyvinvointialueelle korvataan annetusta paluumuuttoavustuksesta aiheutuvat kustannukset ilman määräaika.

Muuttajan tulee itse huolehtia muuttoon liittyvät asiat.

Hyvinvointialue voi periä takaisin matka- ja muuttokustannuksista myöntämänsä korvauksen sekä paluumuuttoavustuksen, jos osoittautuu, että korvaus tai avustus on maksettu virheellisin perustein tai

perusteettomasti. Hakemus takaisinperinnästä tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä kunta sijaitsee.

24 Hautaus

Hautaamisesta aiheutuviin välttämättömiin menoihin voidaan myöntää toimeentulotukea, jos kuolinpesän varat eivät tule kattamaan hautauskuluja. Hautausavustus myönnetään takaisinperinnällä kuolinpesän omaisuudesta ja pesänhoitajaa pyydetään toimittamaan perukirja sen valmistuttua. Poikkeuksena perustoimeentulotukea saanut vainaja, jonka hautaukseen voidaan myöntää kohtuulliset hautauskulut ilman perintäpäättöä. Perustoimeentulotuen asiakkuuden perusteella kuolinpesän varattomuus tiedetään, eikä perukirjaa tarvita varallisuuden tutkimiseen.

Vainajan maksamattomia sairaala- ym. laskuja tai laskuja, jotka ovat saapuneet vainajan kuoleman jälkeen, ei oteta menoina huomioon, vaan ne jäävät kuolinpesän veloiksi.

Jos vainaja ei ole ollut perustoimeentulotuen saaja ja omaiset hakevat hautauskuluja ennen hautajaisia, kysytään avustusta hakevalta omaiselta vainajan varallisuudesta. Jos omainen esittää vainajan tiliotteen ja verotuspäätöksen, katsotaan, onko tilillä varaa hautaukseen. Jos vainajalla on kiinteää omaisuutta, mutta ei varoja tilillä, myönnetään hautaukseen maksusitoumus täydentävänä toimeentulotukena. Päätöksestä tehdään takaisinperintäpäättö. Jos tiliotteen ja verotuspäätöksen mukaan varoja ja omaisuutta ei ole, myönnetään hautaus ilman takaisinperintää.

Jos omaiset hakevat täydentävää toimeentulotukea hautauskuluihin hautajaisten jälkeen, pyydetään omaisia esittämään perukirja, josta käy ilmi vainajan taloudellinen tilanne kuolinhetkellä. Vaikka perukirja olisi tappiollinen eli varat eivät riitä sekä hautauskulujen että velkojen maksamiseen, mutta kuolinpesän varat riittävät kuitenkin hautauskuluihin, ei hautauskuluja myönnetä. Hautaus- ja pesänselvityskulut tulee aina kuolinpesän hoitajan maksaa päältä pois ennen vainajan tai kuolinpesän velkoja. Jos kuolinpesän omaisuus jää ylijäämäiseksi, vaikka tallennevaroja ei kuolinpesällä olisikaan, vaan omaisuus koostuu kiinteästä tai irtaimesta omaisuudesta, vastaavat omaiset realisoinnista ja hautauskuluista.

Jos omaiset ovat järjestäneet hautauksen ja lasku on sopimushintoja suurempi, myönnetään laskuun pääsääntöisesti kilpailutetun hautaustoimiston sopimushintojen mukaan. Jos hautauskuluihin myönnetään sopimushintoja enemmän täydentävää toimeentulotukea, edellyttää se aina sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan harkintaa. Päätökseen kirjoitetaan, kenelle päätös lähetetään. Takaisinperintäpäätökseen kirjoitetaan, kuka on hautauskulujen hakija ja hänen yhteystietonsa puhelinnumeroineen. Päätös toimeentulotuesta hautaukseen tehdään aina vainajan nimellä. Lesken tulot ja varat otetaan huomioon hautauspäätöstä tehtäessä.

Hautauskulujen myöntämisperusteet ovat yhdenmukaiset, riippumatta uskontokunnasta tai seurakuntaan kuulumisesta.

24.1 Hautaukseen liittyvät kulut ja käytännön järjestelyt

Sopimushinnat sisältävät hautaustoimiston kulut, sekä seurakunnan kulut, joista seurakunta laskuttaa hautaustoimistoa.

Toimeentulotuessa ei hyväksytä menoina kuolinilmoitusta / lehti-ilmoitusta, hautakiveä, sen kaiverrusta eikä muistotilaisuudesta aiheutuvia kuluja. Myöskään toiselle paikkakunnalle hautaamisesta aiheutuvia kuljetuskustannuksia ei huomioida.

Jos henkilö on kuollut ulkomailla, neuvotaan omaisia olemaan ulkoministeriöön yhteydessä. Vainajan kuljetuskuluihin ei myönnetä täydentävää toimeentulotukea. Hautauskuluihin ulkomailla ei myöskään myönnetä täydentävää toimeentulotukea.

Lähiomaisen (vanhemmat, puoliso, lapset, sisarukset, isovanhemmat, appivanhemmat) hautajaisiin osallistumisesta aiheutuviin matkakustannuksiin myönnetään perustoimeentulotukeen oikeutetulle täydentävää toimeentulotukea edullisimman vaihtoehdon mukaan. Hautajaiskukkiin voidaan myöntää 50 €. Hautajaismatkoihin ulkomaille ei myönnetä tukea.

24.2 Varattoman vainajan perunkirjoitus

Perunkirjoituksen järjestäminen ja siitä johtuvat kulut sekä vastuu ovat omaisilla. Sosiaalitoimen tehtävä on ohjata omaiset esimerkiksi oikeusaputoimiston palvelujen piiriin.

24.3 Vainaja ilman omaisia

Hautausoimilain 23 §:n perusteella seuraavat henkilöt hoitavat hautausjärjestelyt seuraavassa järjestyksessä: 1) henkilö, jonka vainaja on toivonut hoitavan hautausjärjestelyt 2) vainajan eloonjäänyt puoliso tai avopuoliso ja lähimmät perilliset 3) muu vainajan läheinen, 4) kotikunta. Vastuutaho kunnassa ei ole 1.1.2023 alkaen selvillä. Tätä osiota tarkennetaan siirtymäajan jälkeen.

Poliisilta tai muulta taholta voi tulla ilmoitus vainajasta, jolla ei ole tiedossa omaisia. Poliisin ilmoittaessa vainajasta, jolla ei ole tiedossa omaisia, poliisia ohjataan tekemään asiasta kirjallinen ilmoitus käräjäoikeudelle pesänhoitajan määräämiseksi. On mahdollista, että hautauskustannukset tulevat tässä tapauksessa sosiaalitoimen maksettaviksi, jolloin tehdään perintä pesässä mahdollisesti olevaan varallisuuteen. Perintäpäättös lähetetään vainajan kuolinpesälle, ellei tiedossa ole pesänhoitajan nimeä.

Mikäli sosiaalitoimeen tulee muuta kautta ilmoitus vainajasta, jolla ei ole omaisia, sosiaalitoimisto järjestää hautauksen. Sosiaalityöntekijä tai -ohjaaja lähettää kirjallisen ilmoituksen vainajasta käräjäoikeudelle ulkopuolisen pesänselvittäjän määräämiseksi. Ilmoitukseen tulee laittaa kaikki tieto, mikä vainajasta on käytettävissä.